

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ІНСТИТУТ
ПРИКЛАДНИХ
ГУМАНІТАРНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ

Програма «Справедливість для всіх»

**Методичні рекомендації
щодо належної поведінки суддів
в соціальних мережах**

Ця публікація здійснена за підтримки американського народу, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в межах Програми «Справедливість для всіх».

Погляди авторів, викладені у цій публікації, не обов'язково відображають погляди Агентства США з міжнародного розвитку або уряду Сполучених Штатів Америки.

Список скорочень

КРЄС	Консультативна рада європейських суддів
ООН	Організація об'єднаних націй
ЕКОСОП	Економічна і соціальна Рада ООН
ОБСЄ	Організація з безпеки і співробітництва в Європі
ВРП	Вища рада правосуддя
ВККСУ	Вища кваліфікаційна комісія суддів України
РСУ	Рада суддів України
ГРД	Громадська рада доброчесності
ЄКПЛ	Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (Європейська конвенція з прав людини)
ЄСПЛ	Європейський суд з прав людини
РЄ	Рада Європи
ВС	Верховний Суд
ВП ВС	Велика Палата Верховного Суду
КСУ	Конституційний Суд України
Висновок КРЄС № 25	Висновок Консультативної ради європейських суддів № 25 (2022) про свободу вираження поглядів суддів
Дохійські рекомендації	Необов'язкові рекомендації Управління ООН з наркотиків і злочинності щодо використання судьями соціальних мереж засоби масової інформації
ЗМІ	

ЗМІСТ

Вступ.....	4
РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ НАСТАНОВИ (РЕКОМЕНДАЦІЇ) ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ СУДДІВ ЩОДО НАЛЕЖНОГО ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ.....	5
1.1: Загальні принципи використання соціальних мережах.....	5
1.2: Самонавчання суддів щодо використання та поведінки в соціальних мережах.....	6
1.3: Створення облікових записів (акаунтів), ідентифікація суддів в соціальних мережах та налаштування облікових записів (акаунтів).....	7
1.4: Встановлення взаємовідносин (контактів) в соціальних мережах.....	8
1.5: Взаємодія та поведінка на платформах соціальних мереж (лайки, дописи, коментарі до дописів, фотографії, розміщення контенту тощо).....	11
1.6: Спілкування судді в соціальних мережах.....	16
1.7: Контроль «цифрової пам'яті» в соціальних мережах.....	17
1.8: Інформування близьких та пов'язаних з суддею осіб про обмеження активності в соціальних мережах, що пов'язані зі статусом судді.....	18
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ НАСТАНОВИ (РЕКОМЕНДАЦІЇ) ДЛЯ КАНДИДАТІВ НА ПОСАДУ СУДДІ, ПРАЦІВНИКІВ АПАРАТУ СУДУ, ВІДПОВІДАЛЬНИХ ЗА ВИКОРИСТАННЯ СУДОМ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ.....	20

ВСТУП

Дані Методичні настанови (рекомендації) розроблено в межах грантового проєкту «Судді в соціальних мережах: у пошуках балансу стриманості та свободи вираження», реалізованого громадською організацією «Інститут прикладних гуманітарних досліджень» за підтримки американського народу, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в межах Програми «Справедливість для всіх».

Ці настанови підготовлено з урахуванням відповідних міжнародних стандартів щодо поведінки суддів в соціальних мережах та з метою надання методологічної підтримки українським суддям, кандидатам на посаду судді та іншим особам судових органів України стосовно використання соціальних мереж в професійній і позасудовій діяльності.

Перелік рекомендацій (настанов), наведений у цьому тексті, є орієнтовним (невичерпним) та допоможе суддям, кандидатам на посади суддів та іншим особам в судовій системі України, відповідальним за використання соціальних мереж судами, організувати на базовому рівні використання соціальних мереж з урахуванням відповідних міжнародних стандартів щодо поведінки суддів в соціальних мережах.

Методичні настанови структуровано відповідно до проблемних питань, що були виявлені під час аналізу відповідності української національної практики та нормативних вимог до поведінки суддів у соціальних мережах міжнародним стандартам, а також з урахуванням прикладного характеру та особливостей адресата відповідних рекомендацій (судді, кандидати на посади суддів та інші особи в судовій системі України, які відповідальні за використання соціальних мереж).

РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ НАСТАНОВИ (РЕКОМЕНДАЦІЇ) ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ СУДДІВ ЩОДО НАЛЕЖНОГО ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ

1.1 : Загальні принципи використання соціальних мереж

1. Як визначено міжнародним стандартом (правилом) поведінки суддів в соціальних мережах № 2, правила щодо суддівської етики застосовуються до поведінки суддів в соціальних мережах, так само як і до поведінки в реальному житті.

Подібні за змістом положення містить Кодекс суддівської етики (статті 1 та 3), які вимагають від суддів «бездоганної поведінки» та «бути прикладом високих стандартів поведінки з метою зміцнення довіри громадян у чесність, незалежність, неупередженість та справедливість суду».

Отже, використання соціальних мереж вимагає від судді дотримання загальноетичних норм та правил поведінки у суспільстві, ввічливості та стриманості у будь-яких активностях в соціальних мережах.

2. Використання суддею соціальних мереж та його/її поведінка під час користування цими засобами комунікації повинні підтримувати авторитет правосуддя та впевненість громадськості у доброчесності конкретного судді.

Саме відповідна мета і є критерієм оцінювання належності/неналежності (відповідності/невідповідності) поведінки/активності судді у соціальних мережах.

У випадку сумніву щодо наслідків певної активності в соціальних мережах судді варто відмовитись від таких дій/активності.

3. Оскільки судові функції мають пріоритет над усіма іншими видами діяльності судді, а користування соціальними мережами є проявом його/її позасудової активності, то будь-яке використання соціальних мереж не повинно перешкоджати процесу здійснення правосуддя.

А тому, суддям не варто:

- використовувати соціальні мережі в робочий час, зокрема розміщувати інформацію, дописи, коментарі тощо в облікових записах, як власному, так і інших осіб/груп осіб (спільнотах в соціальних мережах);
 - виявляти інтерес до певних груп в соціальних мережах, що може справити враження прихильності чи упередженості щодо учасників цих груп;
 - схвалювати чи висловлювати категоричну позицію з певних питань, що може створити уявлення про упередженість судді з таких питань і як наслідок вплинути на сприйняття неупередженості судді іншими особами під час розгляду спорів щодо питань, з яких було висловлено чи схвалено категоричну позицію.
4. Конкретний спосіб використання соціальних мереж, поведінки чи реалізації свободи вираження поглядів в соціальних мережах є розсудом судді. При цьому такий розсуд є обмеженим відповідними міжнародними стандартами (правилами) поведінки¹.
 5. Технічні умови використання соціальних мереж повинні бути забезпечені відповідно до вимог соціальної мережі та загальних правил кібербезпеки². Зокрема суддям слід

¹Перелік міжнародних стандартів (правил) поведінки суддів в соціальних мережах та джерела їх фіксації (закріплення) наведено у Аналітичному звіті за результатами аналізу відповідності національної практики та нормативних вимог до поведінки українських суддів у соціальних мережах міжнародним стандартам.

² [Основні правила кібербезпеки \(кібергігієни\), які надані Урядовою командою реагування на комп'ютерні надзвичайні події України CERT-UA](#)

вживати розумних заходів для доступу до облікового запису/акаунту (використання складних паролів, двофакторної автентифікації, додаткового методу захисту облікового запису тощо).

1.2: Самонавчання суддів щодо використання та поведінки в соціальних мережах

1. Висновок КРЄС № 25 та Дохійські рекомендації³, які визначають зміст міжнародного стандарту (правила) № 4, передбачають обов'язок суддів вживати розумних заходів для збереження та розширення своїх знань, вмінь та навичок, які необхідні йому/їй для виконання своїх обов'язків і які безпосередньо не пов'язані зі здійсненням правосуддя, але можуть підвищити довіру до судової системи, зокрема відповідних знань щодо активності суддів в соціальних мережах.
2. Для українських суддів важливою передумовою використання соціальних мереж є вжиття розумних заходів щодо здобуття, збереження та розширення своїх знань, вмінь та навичок щодо використання соціальних мереж⁴.
3. Відповідні заходи можуть включати:
 - пошук інформації в мережі Інтернет щодо видів соціальних медіа, особливостей їх функціонування, практики їх використання, а також ризиків та переваг використання певних соціальних мереж;
 - проходження неформального навчання щодо використання соціальних мереж (відвідування спеціальних курсів, ознайомлення з презентаційними та аудіовізуальними матеріалами щодо використання соціальних мереж);
 - вивчення роз'яснень та консультацій з питань використання соціальних мереж, наданих суддям уповноваженими органами;
 - дослідження судової практики, зокрема практики ЄСПЛ;
 - ознайомлення з практикою використання соціальних мереж суддями інших країн, а також відповідної практики дисциплінарних органів та інституцій з питань забезпечення етичної поведінки суддів;
 - отримання консультацій з питань використання та поведінки в соціальних мережах.
4. Періодичність та тривалість самонавчання не можуть бути регламентованими та чітко уніфікованими і залежать в першу чергу від індивідуальних потреб судді.

Критерієм для проведення самооцінки потреб судді у відповідному навчанні може бути так званий «тест наявності сумніву». Зміст цього тесту полягає в тому, що суддя самостійно оцінює свій рівень знань, вмінь та навичок в користуванні соціальними мережами, й за наявності сумнівів або невпевненості в цьому визначає для себе потребу в самонавчанні.

5. Належне оцінювання потреб судді у отриманні знань, вмінь та навичок, залежить від діяльності держави щодо забезпечення суддів відповідною освітньою інфраструктурою.

Довідково: Урядова команда реагування на комп'ютерні надзвичайні події України CERT-UA є спеціалізованим структурним підрозділом Державного центру кіберзахисту Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, який забезпечує підготовку та розміщення на своєму офіційному веб- сайті рекомендацій щодо протидії сучасним видам кібератак та кіберзагроз (стаття 9 Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України»).

³ [Висновок КРЄС № 25](#) (пункт 77) та [Дохійські рекомендації](#) (параграфи 4,14,38-39)

⁴ Приклади навчальних платформ та посібників щодо користування соціальними мережами: 1) [Карта навчального проекту «Соціальні мережі у навчанні»](#); 2) [Кібергігієна для публічних службовців](#); 3) [Посібник з питань використання соціальних мереж, розроблений Департаментом преси і публічної інформації Консультативної місії ЄС в Україні](#)

При цьому відсутність такої інфраструктури чи неналежне виконання державою свого обов'язку щодо забезпечення суддів відповідними освітніми програмами щодо поведінки суддів в соціальних мережах та механізмів роз'яснень і консультацій, не може бути виправданням для судді не виконувати обов'язок самонавчання використанню та поведінці в соціальних мережах.

1.3: Створення облікових записів (акаунтів), ідентифікація суддів в соціальних мережах та налаштування облікових записів (акаунтів)

1. Перед тим, як суддя вирішить створити обліковий запис (акаунт) в соціальній мережі, йому/їй варто ознайомитись з видами існуючих соціальних мереж, особливостями їх функціонування та використання, технічними аспектами роботи з ними тощо.
2. Після вибору певної соціальної мережі, суддя зобов'язаний ознайомитися з умовами (політикою) її використання, користувацькою угодою та/або іншими відповідними нормативними і технічними документами.

Ознайомлення судді з документами, які визначають порядок функціонування соціальної мережі, її використання та поведінки у ній, повинен мати не формальний характер (зокрема просте позначення згоди з їх ознайомленням), а бути спрямований на з'ясування щонайменше таких істотних умов використання соціальної мережі:

- правила створення облікового запису;
 - особливості ідентифікації (правила використання імен, способи підтвердження особистості);
 - механізми запобігання присвоєння іншими особами особистості в соціальній мережі (запобігання створення іншими особами фейкових акаунтів з ідентифікаційними даними судді), в тому числі можливість створення верифікованого/підтвердженого облікового запису (акаунту);
 - особливості профілювання (налаштування облікового запису, конфіденційності/доступності (ступінь відкритості) інформації в ньому, особливості взаємодії інших осіб з обліковим записом (акаунтом) тощо);
 - механізми консультування з питань створення облікового запису з представниками власника (адміністратора) соціальної мережі.
3. Після детального ознайомлення з правилами використання соціальної мережі, суддя створює обліковий запис (акаунт) відповідно до правил умов (політики) використання вибраної соціальної мережі, користувацької угоди та/або інших відповідних нормативних і технічних документів, а також положень Висновку КРСС № 25 та Дохійських рекомендацій.

4. Створення облікових записів в деяких соціальних мережах (наприклад, «Facebook») дозволяє обрати вид такого запису (приватний, корпоративний (бізнес) тощо).

У випадку обрання суддею розмежованої ідентифікації, а саме створення приватного (як фізичної особи) та професійного (як судді) облікових записів (акаунтів) необхідно враховувати правила соціальної мережі для відповідного виду облікового запису, зокрема правил ідентифікації та профілювання.

При цьому обрання виду облікового запису та вирішення питання одночасного створення двох видів облікових записів (приватного та професійного) є правом суддів відповідно до Дохійських рекомендацій (див. параграфи 13,14).

5. Більшість соціальних мереж дозволяють використовувати під час створення облікового запису (акаунту) та ідентифікації у соціальній мережі так звані «нікнейми/віртуальні імена», які найчастіше є псевдонімами.

Хоча Висновок КРЕС № 25 (пункти 69, 75, з урахуванням пункту 8) та Дохійські рекомендації (параграфи 13,14) не забороняють використовувати псевдоніми або їх аналоги в соціальних мережах у вигляді «нікнеймів/віртуальних імен».

Водночас використання псевдоніму чи відомостей про суддівський статус «не гарантує, що справжнє ім'я чи статус судді не стануть публічними»⁵.

А тому рекомендованим для суддів є зазначення свого справжнього імені під час створення облікового запису в соціальній мережі.

6. Щодо зазначення суддівського статусу, то суддя самостійно визначає, чи зазначати в своєму профайлі соціальної мережі про роботу на посаді судді.

При цьому суддям рекомендується відкрито зазначати в профайлі про свій суддівський статус з огляду на те, що ця інформація, як і справжнє ім'я судді можуть стати публічними.

7. В частині зазначення інших ідентифікаційних даних під час створення облікового запису, то згідно міжнародних стандартів (правил) поведінки суддів в соціальних мережах № 11-14, 18-20, 22⁶, суддям не варто зазначати відомості про членів родини, місцезнаходження чи перебування, місце навчання та інші відомості, які можуть бути використані для впливу на суддю в різний спосіб.
8. Під час створення облікового запису (акаунту) чи одразу після цього суддям варто здійснити налаштування протоколів конфіденційності, включаючи визначення режиму доступу інших користувачів до інформації облікового запису судді.
9. Деякі соціальні мережі (наприклад, «Facebook» та «Instagram») дозволяють закривати (робити недоступним) обліковий запис для осіб, які не є друзями/підписниками користувача цієї мережі.
10. Також важливим є верифікація/підтвердження суддею свого облікового запису, тобто такого, де особистість користувача перевірена уповноваженими особами власника соціальної мережі. Необхідність цього зумовлена тим, що в соціальних мережах можуть створюватися облікові записи (акаунти), які відтворюють ідентифікаційні дані судді (зокрема ім'я та статус), але насправді контролюються третіми особами (так звані фейкові акаунти).

Тому з метою уникнення будь-яких шахрайських дій чи маніпуляцій з іменем чи статусом судді в облікових записах (акаунтах), які належать третім особам, суддям рекомендовано невідкладно після створення облікового запису (акаунту) чи в найкоротші терміни (за наявності існуючого облікового запису (акаунту)) вжити заходів щодо його верифікації/підтвердження.

1.4: Встановлення взаємовідносин (контактів) в соціальних мережах

1. Встановлення соціальних взаємовідносин (контактів) є основним призначенням соціальних мереж, а тому будь-яке їх використання прямо чи опосередковано є формою соціальної взаємодії.
2. Міжнародні стандарти (правила) поведінки в соціальних мережах передбачають, що встановлення взаємовідносин (контактів) в цих мережах вимагає від судді особливої уваги, зокрема з точки зору етичних та правових норм.

⁵ [Висновок КРЕС № 25](#) (пункт 75) та [Дохійські рекомендації](#) (параграфи 13,14)

⁶ Перелік міжнародних стандартів (правил) поведінки суддів в соціальних мережах та джерела їх фіксації (закріплення) наведено у Аналітичному звіті за результатами аналізу відповідності національної практики та нормативних вимог до поведінки українських суддів у соціальних мережах міжнародним стандартам.

3. Відповідно до Висновку КРЄС № 25 та Дохійських рекомендацій «такі поняття, як «дружба», «фоловінг» тощо, в контексті соціальних мереж можуть відрізнятися від традиційного використання (значення)», а тому «судді повинні проявляти належну обережність і старанність при встановленні дружніх стосунків і зв'язків в Інтернеті та/або прийнятті запитів на дружбу в Інтернеті»⁷.
4. Найбільш поширеними формами взаємовідносин (контактів) у соціальних мережах є:
 - дружба/взаємопідписка («Facebook», «Instagram», «X (Twitter)»);
 - підписка/фоловінг («Facebook», «Instagram», «X (Twitter)», «Linkedin», «Youtube»).
5. Дружба чи взаємопідписка, як різновиди взаємовідносин (контакту) в соціальних мережах, передбачає взаємне волевиявлення учасників, один з яких надсилає запит на встановлення дружби/взаємопідписки, а інший – приймає чи ігнорує цей запит.

Отже, встановлення суддею дружби/взаємопідписки з іншою особою в соціальній мережі передбачає усвідомлену згоду на набуття такого контакту, що в свою чергу, може створити уявлення у стороннього спостерігача про наявність у судді та його/її «друга в соціальній мережі» справжніх дружніх, товариських чи інших відносин, та відповідно впливати на сприйняття незалежності чи безсторонності такого судді і створювати ризики для авторитету судді чи судової системи.

6. Тому суддям варто ретельно підходити до встановлення взаємовідносин/контактів у соціальних мережах у вигляді дружби/взаємопідписки та вживати розумних заходів щодо започаткування таких контактів.

Зокрема, суддям доречно перевіряти доступними засобами (перегляд змісту облікового запису «запитувача дружби/взаємопідписки» на предмет провокативного контенту (вмісту), небажаних «друзів/взаємопідписників» тощо, пошук інформації про особу «запитувача дружби/взаємопідписки», перевірка друзів такої особи тощо) облікові записи та осіб, які надсилають запити на встановлення дружби, в тому числі з огляду на потенційні наслідки для авторитету правосуддя чи сприйняття доброчесності судді від прийняття запиту на дружбу від такої особи, та лише після такої перевірки/оцінки приймати запити на встановлення дружби в соціальній мережі. Під час такої перевірки суддя повинен керуватися міркуваннями обачності задля уникнення контактів, які самим фактом взаємовідносин із суддею в соціальних мережах, зокрема через поведінку таких осіб можуть створити уявлення про упередженість чи брак незалежності судді, а також зважати на доцільність встановлення певного контакту та його потенційного впливу на сприйняття незалежності чи об'єктивності судді.

Прикладом негативного впливу контакту на авторитет правосуддя чи на сприйняття доброчесності судді є встановлення дружби у соціальних мережах з політиками чи іншими особами, які активно здійснюють політичну діяльність. Оскільки наявність такого контакту може створити враження про брак політичної нейтральності судді або потенційний вплив на нього/неї певних політичних суб'єктів.

7. Додатково, суддям важливо здійснювати періодичний моніторинг своїх контактів в соціальних мережах на предмет можливих наслідків для авторитету правосуддя чи сприйняття доброчесності судді.

Органи суддівського врядування можуть визначати періодичність моніторингу суддями своїх контактів в соціальних мережах та рекомендації щодо його проведення.

⁷ [Висновок КРЄС № 25](#) (пункти 68,70,71-73 та [Дохійські рекомендації](#) (параграфи 17,21,25-30))

За результатами такого моніторингу суддя рекомендується видалити або блокувати певний контакт в своєму обліковому записі (акаунті).

8. Позаяк інші форми взаємодії в соціальних медіа – підписка чи фоловінг – напряму не можуть свідчити про преференції чи погляди користувача соціальної мережі, однак судді доречно звертати увагу на своїх підписників в контексті потенційних ризиків для авторитету правосуддя або сприйняття добросовісності судді від збереження таких контактів.
9. Особливу увагу суддів слід звернути на положення параграфу 30 Дохійських рекомендацій, які визначають перелік осіб, з якими є недопустимим встановлення взаємовідносин у соціальних мережах (контактів), зокрема шляхом прийняття/надсилання суддею запитів на дружбу, відстеження, підписки тощо, а саме:
 - зі сторонами судових справ, які перебувають у провадженні судді, або їхніми представниками;
 - свідками, іншими учасниками по справах у провадженні судді чи іншими особами, заінтересованими в результатах розгляду справ, які перебувають у провадженні судді.В разі виявлення контактів з такими особами в своєму обліковому записі (акаунті) судді варто вжити заходів щодо видалення чи блокування відповідних контактів.
10. В контексті потенційного ризику для суддівської незалежності та неупередженості з точки зору стороннього спостерігача судді необхідно зважати на встановлення взаємовідносин (контактів) з особами, «що є або з високою ймовірністю можуть стати учасниками судового провадження за участі судді»⁸, а саме особами, які за своїм статусом чи професійними обов'язками є учасниками судових проваджень (працівники судів, адвокати, прокурори, працівники правоохоронних органів, державні та приватні виконавці, судові експерти, нотаріуси, помічники вказаних осіб тощо) та які з високою ймовірністю, в порівнянні з іншими особами, можуть стати учасниками розгляду у судових спорах за участі судді.
В разі виявлення таких осіб в своєму обліковому записі (акаунті) судді варто діяти згідно з рекомендацією № 9 цього розділу.
11. Під час встановлення взаємовідносин (контактів) в соціальних мережах суддям необхідно налаштувати режим конфіденційності списку друзів та підписників в своєму обліковому записі (акаунті), зокрема зробивши цей список доступним лише для самого судді.
12. За необхідності, зокрема при отриманні значної кількості запитів на встановлення дружби чи надмірний обсяг підписників за короткий період часу суддя може розглянути питання щодо закриття акаунту згідно з рекомендацією № 9 розділу 1.3 цих настанов.
13. Міжнародні стандарти (правила) поведінки суддів в соціальних мережах встановлюють особливості взаємовідносин (контактів) суддів із ЗМІ в соціальних мережах.
А саме, висновок КРЄС № 25 (пункти 41, 42) передбачає, що наступні форми взаємодії судді зі ЗМІ в соціальних мережах є недопустимими:

⁸ Стандарт № 12 міжнародних стандартів (правил) поведінки суддів в соціальних мережах, джерела фіксації (закріплення) якого наведено у Аналітичному звіті за результатами аналізу відповідності національної практики та нормативних вимог до поведінки українських суддів у соціальних мережах міжнародним стандартам.

- використання стосунків з представниками ЗМІ в особистих цілях, тобто таких, що не пов'язані зі здійсненням суддівських функцій та/або за відсутності повноважень судді на відповідні стосунки;
- поведінка або дії судді в соціальній мережі, що можуть призвести до враження, що суддя хоче вплинути на результат справи через комунікацію у ЗМІ;
- використання соціальних мереж як інструменту реагування на критику рішень судді у ЗМІ.

Зазначені застереження мають братися до уваги як самими суддями, так і органами суддівського врядування (самоврядування) при визначенні додаткових вимог (обмежень) щодо взаємодії суддів зі ЗМІ в соціальних мережах.

Зокрема, недопустимим є розміщення суддею на своїй сторінці в соціальній мережі дописів з коментарями стосовно судових справ, які перебувають у провадженні цього судді та/або інших суддів, або дописів щодо необхідності висвітлення з боку ЗМІ певної судової справи (як в провадженні судді-користувача, так і інших суддів) в певний спосіб, критики щодо діяльності ЗМІ чи особистого реагування на будь-яку публікацію ЗМІ щодо висвітлення діяльності судді чи судової влади в цілому.

У випадку коли судді та/або їхні рішення піддаються критиці (висловлені в будь-якій формі (допис, реакція, коментар, зображення, відео-, аудіозапис тощо) незгода з діями/рішеннями судді, невідповідність дій/рішень судді вимогам встановлених норм та правил, недоліки діяльності судді/суду, незалежно від того чи є такі незгоди, невідповідність чи недоліки підтвердженими (доведеними) та/або обґрунтованими) в соціальних мережах та/або ЗМІ, суддям не варто особисто реагувати на такі випадки з власних сторінок в соціальних мережах. Натомість, це має бути прерогативою органів суддівського врядування (самоврядування): ВРП, РСУ, зборів суддів, або голів судів, залежно від характеру публікацій ЗМІ та суспільної значущості реакції на критику ЗМІ.

1.5: Взаємодія та поведінка на платформах соціальних мереж (лайки, дописи, коментарі до дописів, фотографії, розміщення контенту тощо)

1. Будь-яка активність судді в соціальних мережах визначається загальним обов'язком проявляти стриманість та передбачає зваження на потенційні наслідки власних взаємодій чи поведінки в соціальних мережах на авторитет правосуддя абосприйняття доброчесності цього судді.
2. Враховуючи типи соціальних мереж та технічні особливості їх функціонування, можна виділити такі універсальні види взаємодій:
 - «реакція» – елемент соціальної мережі, який призначений для висловлення користувачами такої соціальної мережі свого ставлення до будь-якого типу взаємодії в соціальній мережі;
Найбільш поширеними формами реакцій в соціальних мережах є «лайк» та «дизлайк»;
 - «лайк» – різновид реакції в соціальній мережі, який призначений для схвалення, прихильності, згоди та іншої підтримки контенту (вмісту) соціальної мережі та/або окремих облікових записів;
 - «дизлайк» – різновид реакції в соціальній мережі, який призначений для несхвалення, незгоди, заперечення, засудження та іншої неспідтримки контенту (вмісту) соціальної мережі та/або окремих облікових записів;
 - «допис» – елемент соціальної мережі, який дозволяє користувачеві соціальної мережі створювати текстові повідомлення у особистому обліковому записі (акаунті) та/або в облікових записах (акаунтах) інших користувачів. В деяких соціальних мережах,

- дописи можуть супроводжуватися графічними елементами (зображення, відео, ідеограми (емодзі) або зображення, які передають емоції (смайли) тощо);
- «коментар» – висловлена у будь-який спосіб (текстово, графічно тощо) ремарка (пояснення, додаткова інформація тощо), яка виражає ставлення (позицію) користувача щодо інших елементів соціальної мережі (допису, фотографії, зображення, відеозапису, іншого коментаря);
 - «фотографія (зображення)» – розміщене, збережене, завантажене тощо у власному обліковому записі (акаунті) та/або обліковому записі (акаунті) інших осіб відображення будь-якої особи, предмету, ситуації або явища матеріального світу;
 - «відеозапис» – розміщений, збережений, завантажений тощо у власному обліковому записі (акаунті) та/або обліковому записі (акаунті) інших осіб візуальний і аудіовізуальний матеріал.
 - «аудіозапис» - розміщений, збережений, завантажений тощо у власному обліковому записі (акаунті) та/або обліковому записі (акаунті) інших осіб аудіоматеріал.
3. З урахуванням наведеної інформації про універсальні види взаємодій у соціальних мережах, можна дійти висновку, що майже всі види таких взаємодій є формою вираження ставлення (позиції) користувача. В очах стороннього спостерігача судді під час спілкування в соціальній мережі так чи інакше проявляють своє ставлення з питань, які є або можуть бути предметом судового розгляду.

Отже, під час використання того чи іншого типу взаємодії в соціальних мережах суддя має заздалегідь проводити аналіз (шляхом моделювання) наслідків своїх дій/поведінки.

У випадку сумнівів щодо потенційних наслідків від того чи іншого виду взаємодій судді варто презюмувати, що такі наслідки матимуть негативний характер, допоки не буде встановлено інше.

4. Як такими, що за замовчуванням матимуть негативні наслідки для авторитету судової влади чи сприйняття доброчесності судді, є взаємодії, які:
- розглядаються як лобіювання уряду/влади, участь в політичних та інших дискусіях (крім обговорень в соціальних мережах законопроектів, дискусійних питань політики щодо правосуддя, за умови що це не завдає шкоди авторитету правосуддя);
 - здійснюються суддею в якості «авторитета», «впливової особи»⁹ тощо;
 - можуть сприйматися сторонніми спостерігачами як недоречні або неоднозначні;
 - можуть сприйматися як проявлення надмірного інтересу до певних осіб та/або груп.
5. Взаємодіями судді у соціальних мережах, які можуть розглядатися як лобіювання уряду/влади, участь в політичних та інших дискусіях (крім обговорень в соціальних мережах законопроектів, дискусійних питань політики щодо правосуддя, за умови що це не завдає шкоди авторитету правосуддя), є будь-який вид взаємодії (допис, коментар, фотографія, реакція тощо), що за своєю формою та/або змістом свідчить про політичну діяльність судді чи його/її особисті зв'язки з певними політиками або представниками влади (за винятком ситуацій участі у обговореннях законопроектів, питань організації судоустрою тощо).

⁹ Щодо форм взаємодія в якості «авторитета», «впливової особи» тощо, то під такими формами взаємодій слід розуміти будь-які взаємодії в соціальних мережах, під час яких суддя, використовуючи свій суддівський статус, намагається отримати для себе чи інших осіб будь-які переваги. Зокрема, під такими формами взаємодії слід вважати коментарі, дописи та/або реакції судді в соціальних мережах, в яких він/вона намагається навести своїй позиції, погляди тощо з використанням статусу авторитетної особи або такої, яка має вплив на значну кількість людей, саме з використанням (згадкою) про свій статус судді.

Наприклад, подібними взаємодіями у соціальних мережах є висловлення суддею реакцій щодо політичного (виборчого) процесу, надання коментарів щодо економічної чи іншої політики уряду/влади, поширення фотографій чи інших зображень з символікою (зокрема і прихованою) політичних партій чи інших учасників політичного (виборчого) процесу.

6. Судді варто уникати таких форм взаємодій в соціальних мережах, що можуть сприйматися сторонніми спостерігачами як спроба використання суддею свого статусу з будь-якою метою, в тому числі для отримання для себе чи інших осіб будь-яких переваг. Зокрема, йдеться про коментарі, дописи та/або реакції судді в соціальних мережах, в яких він/вона намагається надати своїй позиції, погляду тощо статусу авторитетного або такого, що має вплив на значну кількість людей саме з використанням (згадкою) про свій суддівський статус (наприклад, формулювання «як суддя вважаю так», «як суддя я вирішив би це так» тощо).
7. Щодо взаємодій судді у соціальних мережах, які можуть сприйматися сторонніми спостерігачами як недоречні або неоднозначні, то в таких випадках необхідно виходити з загальноприйнятих норм етики та норм суддівської етики. Зокрема, слід вважати недоречними схвальні коментарі, дописи чи реакції (зокрема лайк) щодо контенту (вмісту) соціальних мереж, який містить елементи принизливого ставлення до людей чи певних ситуацій.
8. Стосовно взаємодій судді у соціальних мережах, які можуть сприйматися як проявлення надмірного інтересу до певних осіб та/або груп, то будь-які регулярні, тобто такі, що повторюються з певною періодичністю, взаємодії судді (коментарі, дописи, реакції) щодо одних і тих самих осіб (групи/груп осіб) можуть створювати у стороннього спостерігача уявлення про брак у судді неупередженості та незалежності.
9. Важливим для суддів є уникнення ситуацій відсутності взаємодій в соціальній мережі (так званий пасивний формат участі судді в соціальній мережі).

Зокрема, це стосується випадків, коли обліковий запис (акаунт) судді, внаслідок особливостей налаштувань конфіденційності, допускає можливість публікації іншими особами дописів та коментарів без попереднього дозволу на це судді.

Тому судді варто зробити такі налаштування свого облікового запису, за яких залишення іншими користувачами дописів, коментарів, зображень, відеозаписів тощо, є неможливим (функція «відключення коментування» або «згадування користувача») або активація функції коли коментування/згадування є можливим лише за згодою власника облікового запису (функція «модерування/схвалення»).

10. Суддя має звертати на розміщення в соціальних мережах інформації про власне приватне життя, або про членів своєї сім'ї, близьких чи пов'язаних з суддею осіб (зокрема, поширення фотографій чи відеозаписів з подробицями приватного життя), що вимагає від судді зваженого підходу щодо доречності таких публікацій з огляду на потенційні ризики для авторитету правосуддя чи сприйняття доброчесності судді. В цьому сенсі недоречною для поширення в соціальній мережі виглядає інформація, яка може бути сприйнята значною кількістю людей неоднозначно та/або викликати сумніви у доброчесності судді чи членів його родини (перелік подібних випадків наведений у Коментарі до статті 20 Кодексу суддівської етики).
11. Щодо такого виду взаємодії як коментарі, то суддям варто враховувати два специфічні випадки коментування в соціальних мережах, які мають особливості свого регулювання:

- коментування судових рішень;

- коментування (обговорення) законопроектів, дискусійних питань політики щодо правосуддя.

12. Що стосується коментування у соціальних мережах судових рішень, то в цих випадках суддям необхідно уникати поширення будь-якої інформації та в будь-якому вигляді (словесна, графічна (зображення, символи) тощо), її змісту та власного ставлення (висловлення підтримки, схвалення, згоди, заперечення, засудження, роз'яснення, доповнення тощо) щодо конкретної судової справи (судових справ), які перебувають на розгляді судді чи інших суддів, крім випадків обговорення ними судової практики задля розвитку права.

Обговоренням судової практики задля розвитку права вважається поширення суддею в соціальних мережах конструктивної (тобто такої, що заснована на фактах, обґрунтована та є основою для ухвалення подальших рішень (вчинення дій) щодо зміни правової позиції), коректної (тобто такої, що не містить емоційних висловлювань чи оціночних суджень), професійної та шанобливої інформації про правову позицію (підхід (підходи) щодо застосування норм права) без посилення на певну судову справу (судові справи).

У випадку виявлення запиту в соціальних мережах (від ЗМІ, сторони справи тощо) щодо роз'яснення судового рішення в конкретній судовій справі, судді варто уникати будь-якої особистої реакції (зокрема будь-яких коментарів) на подібний запит та передати такий запит судді-спікеру і уповноваженим працівникам апарату суду для вирішення питання про коментування певного судового рішення (з урахуванням вимог Кодексу суддівської етики та міжнародних стандартів (правил) поведінки суддів в соціальних мережах).

Що стосується обговорення в соціальних мережах судової практики, то суддям бажано уникати коментування конкретних судових справ з наданням оцінки конкретним обставинам (зокрема з використанням мовних засобів, які є вираженням власної оцінки – «я думаю», «на моє переконання», «я б здійснив/надав ...» тощо). Такі обговорення в соціальних мережах є поширеними серед професійних спільнот правників, а отже суддям доречно утримуватися від участі в таких спільнотах (групах) та подібних обговореннях.

13. Під час коментування (обговорення) в соціальних мережах законопроектів, дискусійних питань політики щодо правосуддя суддям має звертати увагу на те, щоб його/її виступи, висловлювання, коментарі тощо:

- ґрунтувалися на фактичних обставинах та не містили суб'єктивних оцінок;
- не включали конфіденційну інформацію або інформацію про внутрішню роботу суду;
- містили пропозиції щодо вдосконалення відповідного законодавства без надання певних вказівок уряду (законодавцю), висловлених у категоричній (безальтернативній) формі;
- не сприймалися як такі, що виражають позицію всієї суддівської спільноти (за винятком випадків, коли суддю спеціально делеговано для цього відповідною асоціацією чи зборами/радою суддів), а тому повинні бути зроблені у спосіб, який забезпечить сприйняття відповідних висловлювань як особистої позиції судді;
- не містили оцінок конкретним суддям, судовим установам чи окремим персоналіям, а натомість мали характер конструктивної дискусії щодо відповідних правових положень чи законодавчих пропозицій;
- відповідають загальному обов'язку судді виявляти стриманість та не завдавати шкоди авторитету правосуддя.

За умови недотримання наведених вище критеріїв, судді слід утриматися від будь-якого коментування законопроектів чи дискусійних питань політики щодо правосуддя в соціальних мережах.

14. Суддям слід уникати будь-яких взаємодій та/або поведінки в соціальних мережах, які можуть бути сприйняті як просування приватних чи третіх осіб інтересів, або щодо яких у стороннього спостерігача може скластися уявлення про просування подібних інтересів.

Просування в соціальних мережах суддею інтересів, які не зумовлені здійсненням правосуддя (приватних інтересів, в т.ч. комерційно-фінансових) або інтересів третіх осіб (незалежно від характеру таких інтересів) може мати місце:

- Безпосередньо, тобто шляхом відкритих (неприхованих) дій чи поведінки судді з впливу на невизначене коло осіб з метою досягнення певної цілі, що може мати форми промоції, рекламування, адвокації тощо; або
- Опосередковано, тобто шляхом (прихованих, завуальованих) дій чи поведінки судді з впливу на невизначене коло осіб з метою досягнення певної цілі, що може мати форми поширення, схвалення, підтримки тощо.

Прикладом безпосереднього просування приватного чи третіх осіб інтересу є реклама певного товару чи послуги, який суддя в соціальних мережах рекомендує придбати (доречним для професійної діяльності може бути ситуація реклами доступу до певного програмного забезпечення для аналізу судової практики).

Прикладом опосередкованого просування приватного чи третіх осіб інтересу є схвалення в соціальних мережах (зокрема через такі функції соціальної мережі як «лайк» чи «допис») певного товару чи послуги, якими суддя користується і прямо не пропонує придбати (не здійснюючи реклами), але внаслідок свого схвалення може створити уявлення про якість чи важливість певного товару чи послуги, тим самим надаючи перевагу такому товару чи послугі.

15. Одним зі специфічних міжнародних правил поведінки суддів в соціальних мережах є обов'язок суддів утримуватися від використання Інтернету чи соціальних мереж для пошуку, перевірки, фіксації тощо доказів та/або аспектів по справі, яка перебуває на його/її розгляді (в тому числі, дослідження соціальних мереж учасників справи або свідків).

Зазначене правило пов'язано з тим, що сам факт дій судді щодо дослідження мережі Інтернет чи соціальних мереж з метою виявлення доказів/обставин справи, яка перебуває на його/її розгляді, з подальшим посиланням на таку інформацію (наприклад, коли суддя повідомляє в судовому засіданні про те, що ним встановлено ту чи іншу обставину судової справи в мережі Інтернет чи соціальних мережах, та/або відображує подібні дії з дослідження доказів/обставин в судовому рішенні), сам по собі впливає на сприйняття неупередженості судді.

Хоча процесуальне законодавство в Україні містить досить конкретні положення, які встановлюють статус судді як «неналежного збирача доказів по справі»¹⁰, в практиці

¹⁰ Цивільний процес – частина сьома статті 81 Цивільного процесуального кодексу України, Господарський процес – частина четверта статті 74 Господарського процесуального кодексу України, Кримінальний процес – стаття 93 Кримінального процесуального кодексу України, Судочинство з розгляду справ про адміністративні правопорушення – частина друга статті 251 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Винятком із загального правила визначено всіма видами судочинства є адміністративне судочинство. Згідно з частиною четвертою статті 77 Кодексу адміністративного судочинства Суд може пропонувати сторонам надати докази та збирати докази з власної ініціативи, крім випадків, визначених цим Кодексом. Але слід наголосити, що власна ініціатива щодо збирання судом доказів має відповідну процесуальну форму – витребування доказів.

мають місце прояви такої активності суддів, що свідчить про неповне дотримання суддями відповідного обов'язку.

Отже, для судді є важливим формування стійкого внутрішнього переконання (на рівні поведінкових моделей) щодо неможливості використання Інтернету чи соціальних мереж для пошуку, перевірки, фіксації тощо доказів та/або аспектів по справі, яка перебуває на його/її розгляді.

1.6: Спілкування судді в соціальних мережах

1. Спілкуванням в соціальних мережах вважається обмін (передача, поширення тощо) інформацією між учасниками спілкування-користувачами соціальної мережі незалежно від форми та характеру такої інформації (текстові, голосові повідомлення, повідомлення, що містять зображення, фотографії, інші графічні елементи (ідеограми (ємодзі) або зображення, які передають емоції (смайли) тощо), надіслані безпосередньо учаснику такого спілкування (приватні повідомлення або месенджер) на сторінку його/її облікового запису (акаунту) та/або на сторінку облікового запису колективного користувача соціальної мережі (групи, каналу тощо).
2. Будь-яке спілкування судді в соціальних мережах повинно здійснюватися на основі загальноетичних вимог: ввічливості, тактовності, скромності, коректності, з повагою до гідності інших осіб й без допущення будь-яких образливих чи дискримінаційних проявів, незалежно від характеру звернення до судді чи поводження з ним/нею.

Очевидно, що судді мають аналогічні очікування від користувацької аудиторії соціальних мереж, але реальність є іншою, зокрема трапляються прояви булінгу щодо суддів в соціальних мережах.

Булінгом (цькуванням) в соціальних мережах варто розглядати адресовані судді повідомлення зневажливого, принизливого, дискримінаційного характеру, які пов'язані з особою судді, його/її суддівським статусом. Такі повідомлення можуть міститися у дописах, коментарях, інших діях користувачів соціальних мереж та мають на меті спровокувати суддю на негативну реакцію, принизити та/або вчинити тиск на суддю, членів його родини чи близьких осіб, або помічників судді чи секретарів суду.

Прикладами булінгу (цькування) суддів у соціальних мережах є:

- поширення у соціальних мережах недостовірної, компрометуючої, образливої або дискримінаційної інформації про суддю, членів його родини чи близьких осіб, або помічників судді чи секретарів суду;
- надсилання повідомлень (як приватних, так і публічно доступних), погроз чи поширення дописів, які ображають суддю або можуть завдати йому/їй моральної шкоди;
- видання себе за когось іншого/іншу і надсилання подібних повідомлень, дописів суддям або вчинення інших образливих або дискредитуючих дій в соціальній мережі від імені іншої особи.

Якщо ж суддя стикається з образливою, зневажливою, негідною поведінкою або ставленням (зокрема з булінгом) то судді варто уникати будь-якої особистої реакції взагалі та вживати заходів, передбачених соціальною мережею, зокрема використання механізмів подання скарг, повідомлень адміністраторам про неналежну поведінку користувачів тощо. Те ж саме стосується випадків, коли суддя стикається з такою поведінкою або ставленням не особисто, а є свідком такої поведінки щодо іншої особи.

Якщо ж образлива, зневажлива, негідна поведінка або ставлення (зокрема булінг) мають систематичний або масовий (системний) характер, то судді варто вирішити питання про звернення з відповідними заявами до Департаменту кіберполіції Національної поліції України¹¹ та повідомлення до ВРП про вжиття заходів щодо забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя.

3. Міжнародні документи, що стосуються спілкування суддів в соціальних мережах, передбачають обов'язок судді ретельно аналізувати коло учасників спілкування за його/її участю, та не допускати (уникати, мінімізувати) ситуації взаємовідносин з особами, що є або з високою ймовірністю можуть стати учасниками судового провадження за участю такого судді.
4. Під «особами, що є або з високою ймовірністю можуть стати учасниками судового провадження (включно з пов'язаними з ними особами)»¹² слід розуміти осіб, які за своїм статусом чи професійними обов'язками є учасниками судових проваджень (адвокати, прокурори, працівники правоохоронних органів, державні та приватні виконавці, судові експерти, нотаріуси, помічники вказаних осіб тощо) та які з високою ймовірністю (в порівнянні з іншими особами) можуть стати учасниками розгляду судових спорів за участі судді-учасника спілкування в соціальній мережі.
5. Отже, суддям перед початком будь-якого спілкування в соціальних мережах доречно заздалегідь здійснювати аналіз кола учасників спілкування за їх участі (зокрема перевірку облікових записів, історії спілкування такої особи тощо) та внаслідок відповідного аналізу ухвалювати рішення про початок спілкування.
6. Ці рекомендації застосовуються як до приватного спілкування, яке найчастіше здійснюється суддею безпосередньо з учасником спілкування (приватні повідомлення або месенджер), так і до публікації повідомлень у вигляді коментарів, дописів тощо на сторінках інших користувачів.
7. При цьому для спілкування (публікації повідомлень у вигляді коментарів, дописів тощо, які публікуються на сторінці облікового запису (акаунту) учасника спілкування та/або сторінці облікового запису колективного користувача соціальної мережі (групи, каналу тощо), яке здійснюється у публічний спосіб), судді необхідно враховувати обов'язок уникнення спілкування з особами, які є або з високою ймовірністю можуть стати учасниками судового провадження, включно з пов'язаними з ними особами. Крім того, суддя повинен мінімізувати публічне спілкування з адвокатами, прокурорами, працівниками правоохоронних органів, державними та приватними виконавцями, судовими експертами, нотаріусами, помічниками вказаних осіб.

1.7: Контроль «цифрової пам'яті» в соціальних мережах

1. З урахуванням особливостей соціальних мереж, відповідно до Висновку КРЄС № 25 (пункт 74) та Дохійських рекомендацій (параграфи 21, 26), для суддів було запроваджено специфічний обов'язок щодо «контролю цифрової пам'яті».
2. Необхідність встановлення цього обов'язку для суддів пов'язана з тим, що соціальні мережі внаслідок своїх технічних особливостей, а саме можливості довгострокового збереження інформації, можуть бути накопичувачем неналежного контенту (вмісту)

¹¹ [Система подачі електронних звернень громадян до Департаменту кіберполіції Національної поліції України](#)

¹² Стандарт № 12 міжнародних стандартів (правил) поведінки суддів в соціальних мережах, джерела фіксації (закріплення) якого наведено у Аналітичному звіті за результатами аналізу відповідності національної практики та нормативних вимог до поведінки українських суддів у соціальних мережах міжнародним стандартам.

впродовж тривалого часу¹³.

Отже, будь-який контент, що завдає чи може завдати шкоди авторитету судової влади та/або здатності судді здійснювати судові функції (незалежно від умислу, усвідомлення та/або розуміння його створення, поширення, збереження), може бути використаний проти такого судді у майбутньому. Це в свою чергу вимагає від суддів вжиття розумних заходів щодо поведінки з таким контентом (вмістом).

3. Зміст обов'язку по «контролю цифрової пам'яті» полягає у періодичному моніторингу (пошуку, виявлення, перегляду) своїх поточних чи минулих облікових записів (акаунтів) на предмет наявності контенту, а саме, будь-якої інформації розміщеної, створеної чи поширеної з використанням такого облікового запису (акаунту), та/або взаємовідносин (контактів) в соціальних мережах, які негативно впливають чи можуть мати такий вплив на авторитет судової влади чи здатність таким суддею здійснювати судові функції, з подальшим вжиттям заходів по видаленню такого контенту (вмісту) облікових записів (акаунтів), унеможливленню доступу до нього інших осіб у випадках неможливості його видалення з технічних причин та/або вжиттям інших заходів для унеможливлення перегляду і використання відповідного контенту.
4. Якщо суддя втратив доступ до своїх поточних чи минулих облікових записів (акаунтів) чи не може вжити заходів по видаленню/унеможливленню доступу до контенту цих облікових записів, виконанням обов'язку по контролю цифрової пам'яті необхідно вважати звернення судді за правилами, визначеними соціальною мережею, до служби технічної підтримки, адміністратора чи іншої уповноваженої особи в соціальній мережі із запитом про видалення облікового запису або унеможливлення доступу до його контенту.

1.8: Інформування близьких та пов'язаних з суддею осіб про обмеження активності в соціальних мережах, що пов'язані зі статусом судді

1. З урахуванням характеру публічності (відкритості) взаємовідносин (контактів) та дій в соціальних мережах, ризики для суддів можуть виникати внаслідок використання соціальних мереж членами їхніх сімей, близькими друзями, працівниками суду.
В зв'язку з цим, міжнародні стандарти (правила) поведінки суддів в соціальних мережах встановлюють специфічний обов'язок щодо вжиття розумних заходів для повідомлення близьких чи пов'язаних з ними осіб (близьких родичів, друзів та помічників/секретарів судді) про особливості (обмеження) використання ними соціальних мереж та недопустимість використання такими особами соціальних мереж для здійснення впливу на здатність суддею здійснювати правосуддя.
2. Вимога до суддів вживати заходів щодо забезпечення стриманості в поширенні інформації про приватне життя з боку їхніх близьких чи пов'язаних з суддею осіб (близькі родичі, друзі та помічники/секретарі судді) викликана необхідністю уникнення ризиків асоціювання поведінки судді з поведінкою цих осіб та відповідно потенційної шкоди для авторитету правосуддя.
3. До особливостей (обмежень) у використанні близькими чи пов'язаними з суддею особами (близькими родичами, друзями та помічниками/секретарями судді) соціальних мереж, про які судді слід повідомляти цих осіб можна віднести:
 - заборону спілкування в соціальних мережах з ідентифікацією себе як близької чи пов'язаною з суддею особою;

¹³ [Рішення ЄСПЛ по справі «Козан проти Туреччини»](#) (пункт 50)

- заборону висловлювань про судові справи, які перебувають у провадженні судді, з якими вони пов'язані, або про учасників таких судових справ;
 - заборону спілкування з учасниками судових справ, які перебувають у провадженні судді, з якими вони пов'язані, зокрема спілкування, під час якого обговорюються деталі такої справи чи судового рішення, яке потрібно ухвалити;
 - заборону висловлювань, які за своїм змістом чи формою розглядаються як способи впливу на перебіг справи чи ухвалення рішення суддею, з яким пов'язана така особа;
 - інші дії та/або поведінка в соціальних мережах, які можуть бути сприйняті як вплив на здійснення правосуддя суддею, з яким такі особи пов'язані, брак доброчесності такого судді чи недотримання ним етичних норм, або підрив суспільної довіри до судової влади.
4. Суддям важливо повідомляти своїх близьких чи пов'язаних осіб про потенційні ризики та необхідні обмеження у використанні цими особами соціальних мереж. Зокрема, судді доречно поцікавитись про види та характер використання означеними особами соціальних мереж, здійснити перевірку (моніторинг) облікових записів (акаунтів) цих осіб в соціальних мережах та надати їм рекомендації щодо врахування ризиків та обмежень у використанні соціальних мереж.

Ця рекомендація не може вважатись обов'язком судді здійснювати регулярний моніторинг сторінок близьких чи пов'язаних із суддею осіб в соціальних мережах, проте періодичний вибіркового моніторинг є доречним для надання рекомендацій (пропозицій) цим особам щодо застережень/обмежень стосовно поведінки в соціальній мережі з огляду на потенційні ризики для суддівського статусу.

5. Зміст та мета міжнародно-правових документів, які визначають відповідне правило, також передбачає, що суддям варто реагувати на дії чи поведінку працівників апарату суду (помічників та секретарів судді), що не відповідає вищенаведеним особливостям чи іншим чином може завдати шкоди авторитету судової влади.

Крім того, судді можуть застосовувати певні «вимоги-фільтри» до осіб, які претендують на посади помічника чи секретаря судді. Такими вимогами можуть бути:

- повідомлення про наявні облікові записи (акаунти) в соціальних мережах;
- обов'язок використання соціальних мереж у відповідності до Висновку КРЕС № 25 та Дохійських рекомендацій;
- регулярне повідомлення про характер використання ними соціальних мереж та дотримання відповідних вимог щодо належної поведінки в соціальних мережах.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ НАСТАНОВИ (РЕКОМЕНДАЦІЇ) ДЛЯ КАНДИДАТІВ НА ПОСАДУ СУДДІ, ПРАЦІВНИКІВ АПАРАТУ СУДУ, ВІДПОВІДАЛЬНИХ ЗА ВИКОРИСТАННЯ СУДОМ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ

1. Використання соціальних мереж кандидатами на посаду судді та працівниками апарату суду, відповідальними за використання судом соціальних мереж, повинно здійснюватися з дотриманням вимог до суддів, передбачених загальними етичними нормами та міжнародними стандартами (правилами) поведінки суддів в соціальних мережах.
2. З метою демонстрації власної доброчесності та відповідно дотримання Дохійських рекомендацій, кандидатам на посаду судді варто повідомляти про всі наявні облікові записи (акаунти) у всіх соціальних мережах у відповідній заяві та документах для участі у доборі на посаду судді.
3. З моменту подання кандидатом на посаду судді заяви та документів для участі у доборі на посаду судді, кандидату рекомендується забезпечити використання соціальних мереж та поведінку в них з дотриманням вимог Висновку КРЕС № 25, Дохійських рекомендацій та визначених ними стандартів (правил) поведінки суддів в соціальних мережах.

Бажаним є дотримання таких правил до ухвалення рішення про призначення особи на посаду судді (і як наслідок трансформації відповідного обов'язку у етичні обов'язки судді) чи відмову у відповідному призначенні. Адже у разі призначення кандидата на посаду судді, який не дотримувався правил поведінки судді у соціальних мережах, може виникати обґрунтований сумнів у дотриманні таким кандидатом етичних правил поведінки суддів (складовими яких є правила поведінки суддів в соціальних мережах).

4. Для кандидатів на посаду судді особливо важливим є дотримання обов'язку «контролю цифрової пам'яті» (рекомендації щодо виконання якого надано у розділі 1.7. цих настанов).

Заходи для кандидатів на посаду судді щодо «контролю цифрової пам'яті» є аналогічними як і для суддів.

5. Щодо працівників апарату суду, відповідальних за використання соціальних мереж судами, то загальні правила використання соціальних мереж є аналогічними вимогам до суддів, передбаченим загальними етичними нормами та міжнародними стандартами (правилами) поведінки суддів в соціальних мережах.
6. Перед початком використання судом соціальних мереж, зборам суддів відповідного суду або керівнику апарату (за дорученням зборів суддів) варто визначити відповідальну особу апарату суду, відповідальну за використання цим судом соціальних мереж.

Додатково, доречно визначити суддю для здійснення загального контролю за діями такої особи апарату суду в частині дотримання правил поведінки в соціальних мережах та надання допомоги у веденні соціальних мереж суду. Відповідні обов'язки можуть бути покладені на суддю-спікера суду.

7. Після створення корпоративного облікового запису (акаунту) суду, відповідальним працівникам апарату суду необхідно вжити заходів щодо надання такому обліковому запису статусу верифікованого/підтвердженого. Необхідність таких дій зумовлена потребою уникнення створення фейкових облікових записів (акаунтів) судів.
8. Будь-яке спілкування працівників апарату суду, відповідальних за використання судом соціальних мереж, повинно здійснюватись на основі загальноетичних вимог: ввічливості, тактовності, скромності, коректності, із повагою до інших осіб і без допущення образливих або дискримінаційних провів, незалежно від характеру отриманого повідомлення чи звернення інших користувачів мережі.

У певних випадках доречно вживати заходів, передбачених соціальною мережею (використання механізмів подання скарг, повідомлень адміністраторам про неналежну поведінку тощо) або вирішити питання про звернення з відповідними заявами до Департаменту кіберполіції Національної поліції України.

9. Важливим для працівників апарату суду, відповідальних за використання судом соціальних мереж, є регулярний моніторинг контактів корпоративного облікового запису (акаунту) — підписників тощо, та вжиття заходів для блокування або видалення взаємовідносин контактів з несправжніми обліковими записами/акаунтами (так звані «боти»), сумнівними контактами, тобто такими контактами, збереження яких може завдати шкоди авторитету суду тощо.
10. Не менш важливим для працівників апарату суду, відповідальних за використання судом соціальних мереж, є моніторинг реакцій інших осіб в корпоративному обліковому записі (акаунті) суду, зокрема, дописів, в яких позначено корпоративний обліковий запис суду, коментарі до дописів тощо.
11. Інші особливості ведення соціальних мереж судами можуть бути встановлені РСУ чи судом із врахуванням Висновку КРЄС № 25 та Дохійських рекомендацій.